

Verslag Bijeenkomst cross-over water en kunst & cultuur 31 oktober 2018

Mariëtte Pennarts heet iedereen welkom. Zij geeft aan dat de cross-over water een actueel onderwerp aanscherpt. Het gaat om kaders verbreden en verschillende disciplines en mensen erbij te betrekken. Door kunst en cultuur bij het thema te betrekken kan er anders naar de vraagstukken gekeken worden. Bestuurders zijn belangrijk hierin als beslissers, net als de expert binnen de waterinstellingen die de projecten moeten dragen.

Trayce Metz is voor deze bijeenkomst de moderator. Zij heeft o.a. het boek Zoet en Zout geschreven en is journalist bij het NRC.

Lotte van Laatum en Annelou Evelein zijn de trekkers van het project Chateaux d'Eau, waar deze cross-over water onderdeel van is. Annelou is Urban Curator en adviseur voor kunst en het publieke domein. Lotte is ontwerper. Zij lichten hun persoonlijke fascinatie voor het onderwerp en de opzet van het project toe. De cross-over wordt breed in gestoken waarbij onder andere de onderwerpen klimaatadaptatie, fysieke leefomgeving, drinkwater en grondwater aan bod komen.

De ambitie is om naar 2022, wanneer de waterschappen 1000 jaar bestaan en Utrecht 900 jaar, toe te werken. Een jubileumjaar waar het cross-over waterproject voor een brede doelgroep neergezet kan worden.

Presentatie Oeds-Willem Miedema van Vitens en Paul de Kort, kunstenaar

Paul vertelt over zijn ideeschets voor 'fossiele regen', hoe dit tot stand is gekomen. Hij is geïnspireerd door de regendruppel welke er soms 1000 jaar over doet om in het grondwater terecht te komen. Wij krijgen vervolgens ons drinkwater uit het grondwater. Deze regendruppel vertelt het verhaal van de kwaliteit van ons drinkwater. In de regendruppel kan je dan ook van alles zien, een sneeuwkristal, een zandkorrel, olie door vervuiling etc.

Soestduinen is de grootste winning van Vitens in de Provincie Utrecht, hij wil daar het werk 'Fossiele regen' plaatsen.

Oeds-Willem legt aan de hand van presentatie uit wat Vitens doet. Vitens is verantwoordelijk voor drinkwater. In totaal heeft Vitens 110 waterwingebieden en zorgen zij voor deze bronnen. De cross-over kan Vitens helpen in het kader van bewustwording bij de consumenten dat we overal beschikken over kwalitatief goed drinkwater. Vitens gebruikt voornamelijk grondwater voor drinkwater.

Vraag Tracy Metz:

Kan een kunstproject helpen bij bekendheid/bewustwording van drinkwater? Is kunst dan niet een marketingtool van Vitens?

Antwoord Paul de Kort: Als kunstenaar kijk je op andere manier naar het probleem, dat is de kracht. Je neemt de consument mee in een verhaal dat je als kunstenaar wil vertellen. Dat werkt goed voor bewustwording. Als Vitens het vervolgens inzet voor hun marketingstrategie is dat mooi meegenomen.

Presentatie Jan-Willem Vrolijk van HdsR en Jolan v.d. Wiel, kunstenaar

Jan-Willem en Jolan geven samen een presentatie. Waarin Jolan vertelt hoe hij in overleg met HDSR tot een schetsidee is gekomen voor een kunstwerk op de Lekdijk. Jan Willem vertelt hoe de samenwerking is verlopen en wat HDSR daarvan vond. Uitgangspunt van de samenwerking was om bewoners en toeristen het verhaal van de Lekdijk te vertellen, hen bewust te maken van de noodzaak van de dijk.

De Lekdijk is ongeveer 33 km lang. De dijk is belangrijk voor onze veiligheid. Het schetsidee is om een de dijk in VirtualReality (3D) te verbeelden waardoor je de verhalen van de dijk in verschillende lagen kunt vertellen, een kijkje onder de motorkap van de dijk. Een eerste idee is om deze wereld voor bezoekers zichtbaar te maken door fysieke verrekijkers in het landschap te plaatsen. Daarnaast willen ze een online platform ontwikkelen voor bewoners aan de dijk en hun gasten.

Vragen Tracy Metz:

We kijken bijna nooit naar de dijk, je rijdt erop geniet van het uitzicht en de mooie natuur. Belangrijk om te weten is wat betekent de dijk nu eigenlijk voor ons. Wat heeft HdsR eraan om dit aan ons te vertellen?

Jan-Willem: Belangrijk is dat mensen gaan beleven en begrijpen wat een dijk is.

Patrick Poelmann (dijkgraaf) vult aan: In de jaren 80 was veel verzet tegen verhogen van de dijken. Na de overstroming in 1994 bij Gorinchem werd het opeens duidelijk dat de dijken belangrijk zijn voor onze veiligheid en staan de mensen anders tegenover verhogen van de dijken.

Jolan: 3D presentaties kunnen ook helpen bij het technisch inzicht van een dijk.

Presentatie Maarten Hensbroek van de gemeente Utrecht en Christopher de Vries van Rademacher De Vries Architecten.

Maarten en Christopher vertellen afwisselend. De keuze voor de samenwerking is de woonwijk in Kanaleneiland in Utrecht. Dit deel van Utrecht is 50 jaar oud en toe aan vernieuwing. Klimaat adaptief renoveren is daarbij een belangrijk uitgangspunt. Steden krijgen steeds vaker te maken met extremen van regen en droogte. Waar laat je al dat water? De technische infrastructuur is vaak op orde maar niet zichtbaar. Op gebied van bewustwording is er nog veel te doen. Hierdoor ontstond het idee om iets met water en kunst te doen. In deze wijk is het van belang om de urgentie van water te tonen. Belangrijk is daarbij om een goede aansluiting te vinden bij de identiteit van de wijk.

Het Attleplantsoen vormt de context voor de ontwerpogave. Rademacher De Vries Architecten hebben gekozen voor de plek naast de Moskee. Hier is een klein park waar je de verbindende kracht van water kunt laten zien. Het idee is een klimaat fontein die betekenisvol is voor zowel de moskee als de bezoekers van het park. Op deze manier kan het water als ontmoetingspunt een sociale functie krijgen. De dag voorafgaand aan de bijeenkomst is het plan besproken met mensen van de moskee en omwonenden. Zij vinden het een leuk idee maar de plek wat minder geschikt omdat dit te dicht bij de Moskee is. Juist de stilte en de ruimte om de Moskee is voor hen belangrijk als zij uit de Moskee komen.

Vragen Tracy Metz:

Hoe gaat het nu verder? De keuze voor de koppeling water en culturen is kansrijk en een mooie combinatie. Denk bijv. aan de waterpleinen in Rotterdam. Waarom zijn jullie niet in een eerdere fase in gesprek met hen gegaan?

Christopher: Het was juist het idee om d.m.v. een provocatie en impliciet het project te presenteren aan de bewoners. Daarvoor leende deze opdracht ook omdat het om een ideeschets gaat. Met de reacties kunnen we nu weer verder.

Opbrengst slotgesprek:

Mariëtte Pennarts geeft aan dat er hele verschillende maar allemaal urgente projecten zijn gepresenteerd waar kunst en vormgeving van meerwaarde zijn voor het thema water. De provincie heeft de ambitie om hier ook in de toekomst aan bij te dragen.

Patrick Poelmann vindt dat door kunst en cultuur te betrekken anders dan normaal door de technische sector nagedacht wordt over de wateropgaven zoals bijvoorbeeld de Lekdijk. Het project in Kanaleneiland toont aan dat er concrete en zichtbare resultaten zijn te boeken.

Mariëtte Pennarts dankt de aanwezigen voor hun bijdrage aan de bijeenkomst. Ze roept de deelnemers op om deze cross sectorale aanpak te omarmen en om als ambassadeur op te treden binnen de eigen organisatie.

Gerard Bunnink van de gemeente Zeist neemt de uitnodiging direct aan: "Het hek is van de dam! Culturele regio is startklaar voor ruimtelijke opgaves d.m.v. crossovers naar kunst en cultuur!"

Al dit enthousiasme en commitment biedt een mooie opstap voor de initiatiefnemers om een vervolg te geven aan de pilots en deze bijeenkomst. Het is nu van belang deze te evalueren en de plannen voor de toekomst verder te ontwikkelen en verbreden. Begin 2019 zullen zij daarvoor een plan van aanpak presenteren en worden de betrokken partners weer benaderd om te participeren.